

Emma Chookaszian

Prikaz Bogorodice zaštitnice u armenskoj umjetnosti 13. stoljeća u usporedbi sa zapadnim ikonama - Izvori ove ikonografije

U 13. stoljeću zapadni je utjecaj na kulturu i umjetnost ojačao u Armenskom Kraljevstvu Kilikiji, koje je, svojim dugim obalnim pojasom orijentiranim prema Europi, imalo značajnu ulogu u trgovini Sredozemljem. Taj je utjecaj također jačao i u Armenskoj crkvi, a armenski su kraljevi bili sve više orijentirani prema Rimu. Većina armenskih rukopisa s kraja 13. i početka 14. stoljeća otkriva tzv. "italo-bizantinski" stil. Ovaj tekst raspravlja o dvije minijature iz tih rukopisa, koje prikazuju Bogorodicu zaštitnicu s članovima kraljevske obitelji koji kleče pred njom. Jedna prikazuje kraljevog rođaka, maršala Ošina i njegova dva sina, Konstantina i Hetuma, kako u pratnji biskupa kleče pred Bogorodicom, koja drži svoj plašt iznad njih simbolizirajući pokroviteljstvo i zaštitu. Poznata armenska znanstvenica Sirarpie Der Nersessian ukazala je na zanimljivu sličnost između ove armenske minijature i slikarstva Duccia di Buoninsegne. Ducciova *Bogorodica s Djetetom* datira se u 1280., dok se smatra da je armenska minijatura naslikana 1274. godine. Der Nersessian je pretpostavila da je umjetnik došao u doticaj s ikonografskim tipom *Madonna della Misericordia* (Bogorodica zaštitnica) preko franjevac. Druga minijatura iz istog perioda (oko 1270.) također prikazuje Bogorodicu zaštitnicu te pripada Evanđelistaru princa Vasaka, koji se danas čuva u Armenskom patrijarhatu u Jeruzalemu. Krist je prikazan kako mu donatori odaju počast dok ih Bogorodica zagovara štiteći ih svojim plaštem. U kolofonu iznad prikaza čitamo: "Ovaj je sveti rukopis primio princ Vasak brat kralja Armenije u prisutstvu Boga i njegove djece Konstantina i Hetuma koju Krist Bog prima u ljubavi i posredovanju svoje svete majke". Princ Vasak bio je kraljev brat. Kilikija je bila kraljevstvo s bliskim odnosima s Levantom i Europom, te bizantskim i franačkim svijetom. Jesu li karakteristike ovih djela rezultat direktnih utjecaja zapadnih remek-djela ili su tek dijelovi šireg konteksta bizantske ili mediteranske umjetnosti, ostaje pitanje za daljnju raspravu.